

minyons escoltes guies sant jordi

FO.CA. 1977-78

Fitxa Nº 5

Totes les branques

FER DE CAP

1. Posar-se al servei d'uns nois i noies
2. Fer una proposta i aportar un testimoni personal.
3. Ajudar al grup a organitzar-se
4. Obrir camps d'activitats.

1. Posar-se al servei d'uns nois i noies

Baden-Powell, que era un home intuitiu, observador i directe, solia dir que en tot noi hi ha, com a mínim un 5% de bó. I que la feina del Cap consisteix en ajudar aquest 5% a desenvolupar-se fins a arribar a un 80 ó 90%.

Baden-Powell comprenia que només el noi, o la noia, poden desenvolupar allò que tenen de bó: el noi o la noia són els protagonistes de la seva creixença.

Els grans podem posar-nos al seu servei per a fer una petita contribució. Però no podem pretendre de créixer en el lloc dels nois perquè, aleshores, els destorbem.

. El raonament de Baden-Powell és realista:

- . no és cert que els nens neixin purs, incontaminats, en un món neutre.
- . no és cert que només siguin bondat.
- . tampoc és cert que siguin una mena de petits dimonis als que cal domesticar.
- . l'observació ens mostra uns nens contradictoris, vivint en un món contradictori, però amb un impuls vers el millorament, amb una tendència a superar -de vegades encertadament i de vegades erròniament- els seus problemes, fixacions, febleses, contradiccions...

Altres autors, pedagogs i psicòlegs, més especialitzats que Baden-Powell, han formulat el problema en termes més precisos. Però en general, no han anat gaire més lluny de la intuïció bàsica de l'escoltisme.

Podriem resumir la qüestió en els termes següents:

1. Al nostre món hi ha moltes contradiccions: la nostra societat és una societat classista, opressora de l'home, i pensem que cal combatre per a transformar-la.

Al nostre món s'hi dona la presència d'allò que els cristians anomenen el mal: l'home s'ofega a sí mateix, es nega el seu propi creixement. I creiem que cal combatre el mal per a establir un regne de fraternitat, de justícia i de pau.

2. Els nens, els adolescents i els joves viuen el mal i la contradicció.

Els viuen al seu voltant i els viuen al seu propi interior. S'acomoden a aquest món -són també homes, com nosaltres-. Però també el pateixen, es revolten contra ell i s'esforcen per a transformar-lo.

3. A l'interior de cada nen, de cada adolescent, de cada jove, s'hi troben:

- . el mal, la contradicció (digueu-li com vulgueu)
- . el bé, l'impuls transformador (id.)

S'hi troben i es confronten en una lluita que no pot acabar-se.

4. Nosaltres podem estar al seu costat per a:

- . cridar-los a actuar, a moure's, a lluitar.
- . ajudar-los a comprendre el seu mal, les seves contradiccions.

5. Nosaltres no podem dir-los quina ha d'ésser la seva estratègia en el combat.
 Hem de respectar-los el que prenguin les seves opcions personals.
 Però hem de convocar-los a que prenguin opcions, a que no restin quiets i passius.
 Tenim tot el dret, l'estimació ens el dona, de cridar-los a ésser.

Respecte als nois i noies. Acceptació del que són. Acceptació dels seus punts de vista, de la forma com interpreten la seva experiència de la vida.

Però un respecte actiu: una crida a que es mobilitzin per a progressar.

Qui té dret a cridar els altres?

Aquell qui se'ls estima. Aquell qui creu en ells. Aquell que n'espera que creixin amb plenitud.

Aquell qui es posa incondicionalment al seu servei, en tant en quant, li és possible.

- . Enteneu millor ara allò de que encara que un noi tingui només un 5% de bó, ja és un punt de partença per a que comenci a caminar? El nostre servei consisteix en cridar-los a ésser.
 Perquè creiem en ells, perquè sabem que poden, perquè els estimem.

2. Fer una proposta i aportar un testimoni personal

L'escoltisme s'adreça als nois d'una manera concreta.

Els hi fa una proposta precisa per a que facin i siguin d'una certa manera.

Però aquesta proposta no és doctrinària, sinó oberta.

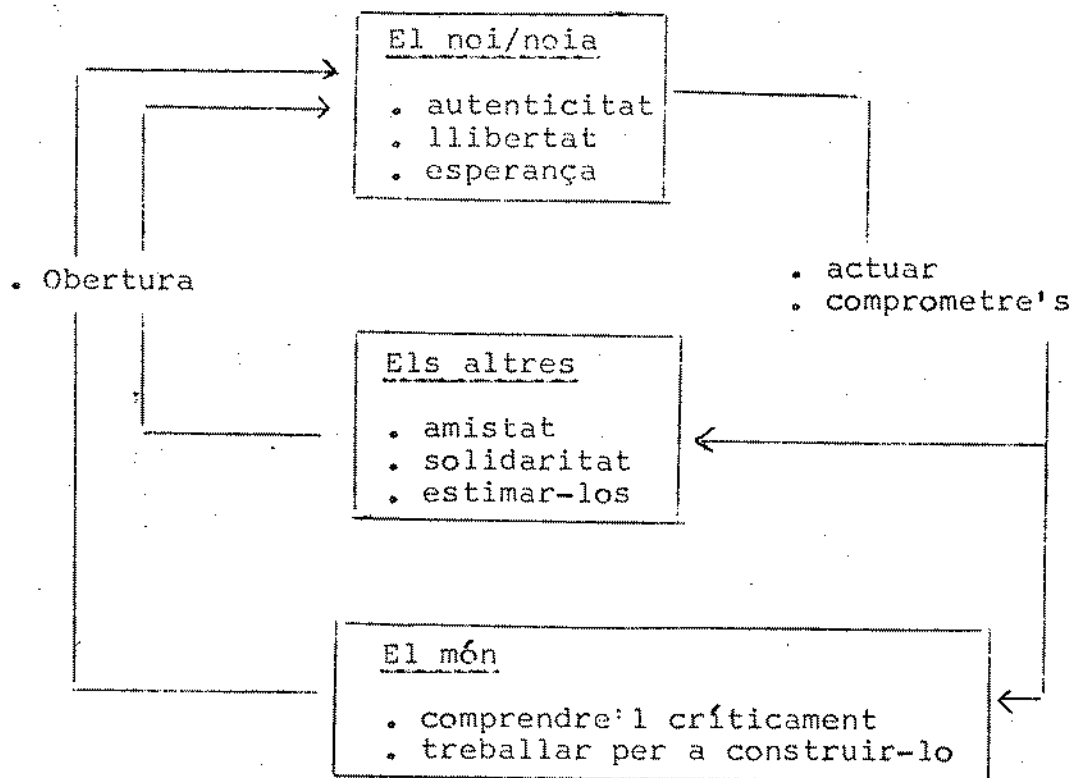
L'escoltisme els proposa unes actituds bàsiques que els poden servir de suport a qualsevol opció que ells puguin prendre.

I els hi fa aquesta proposta en termes concrets:

- De cara a sí mateix, li diu al noi:
 - sigues autèntic, actua d'acord amb tú mateix.
 - guanya't la teva llibertat interior.
 - estigues content, progressar és possible, manté l'esperança.
- De cara als altres li diu:
 - sigues amic d'ells, dona'ls la teva confiança i respecta'ls.
 - estima-te'ls, no et reservis.
 - sigues solidari amb ells, que et trobin al seu costat els qui pateixen i treballen per a transformar el món.
- De cara al món, li diu:
 - esforça't per comprendre com funciona la realitat, sigues crític envers la injustícia i la contraducció.
 - no et limitis a criticar, actua per a transformar la realitat, fes el que sigui al teu abast.
- D'una manera general, per a situar-lo de cara a tot el que resta al seu defora, li diu:
 - mantingues-te obert per a veure i entendre el que succeeix al teu voltant, no fes cas que et passés per alt.
 - sigues capaç de comprometre't en una acció que transformi efectivament les coses.

Aquests valors, aquestes actituds bàsiques són les que l'escoltisme té la pretensió de fer créixer a l'interior de cada noi.

Podria fer-se'n un esquema:

Aquestes actituds els nois no les aprenen per les paraules: les aprenen de l'actuació del Cap.

"El medi és el missatge" diu Mc Luhan, el gran especialista en els medis de comunicació de masses. I vol dir que allò que aprenem no és allò que ens diuen, sinó la forma com ens ho diuen.

El gran impacte de la TV no és constituït per les coses que ens diu, sinó per la forma com ens ho diu: impactes audiovisuals, fragmentaris, informació com un mosaic dispers que cadascú ha de comprendre; la TV ens està habituant a pensar d'una altra manera sense que ens n'adonem, ens està homogeneïtzant sense que ho sapiguem.

Nosaltres voldriem fer el contrari: que els nois es diferenciessin, fóssin "ells", i que ho sapiguessin.

Però voldriem fer-ho conscients, com Mc Luhan, que el medi és el missatge: que el missatge que adreçem als nois no són les paraules, sinó el nostre testimoni.

Deixem Mc Luhan, un savi, per a retrobar un home de fe, un educador escolta, el P. Forrestier, que en els anys 50 escrivia:

"Quan el Crist i Sant Pau parlen de la virtut de l'exemple, no es refereixen a cap artifici pedagògic. Es refereixen a una llei profunda de la naturalesa humana. L'home és un ésser eminentment social, i si mai en dubtavem, en tindriem la prova en la mútua reacció dels uns davant dels altres.

Un instint profund empeny els homes a imitar-se, Es ben coneguda la tirania de la vida de grup sobre els individus poc preparats en forma de modes, apassionaments, pors i febres col·lectives. Una educació realista ha de comptar

amb aquest instint d'imitació. Però ha de saber que si l'educació no és individualista (1) obtindrem una massa sense personalitat, un conformisme igualador. Per a no fer un ensinistrament gregari, cal ultrapassar-ne l'esperit, fent-lo servir per al desenvolupament de personalitats fortes i originals. Compensar l'instint d'imitació amb el no conformisme (2) és tot un art. Efectivament, no es tracta d'imitar materialment, sinó exactament de fer prendre consciència de si mateix, de la pròpia vocació del xoc admiratiu del que es pot arribar a ser per mitjà del xoc admiratiu produït per personalitats més evolucionades.

La nostra presència activa i pot ajudar els altres a sortir de la seva nebulosa interior en la mesura que nosaltres som, o en la mesura que es troba en nosaltres l'ésser realitzat (en acte)...

Quan contemplem el nostre ideal viscut per un altre, comprem millor el que podríem fer per a viure'l a la nostra manera. L'admiració ens porta més enllà de les nostres possibilitats..." (4)

- (1) Actualment, diríem, potser, "personalitzadora" en lloc de "individualista".
- (2) Aleshores, anys 50 i posguerra europea, es proposava als nois un gran acte de no-conformisme diari.
- (3) Actualment, diríem, potser, "autenticitat".
- (4) És un text que val la pena de tornar a ésser llegit a poc a poc.

Al començament d'aquesta fitxa parlavem de posar-nos al servei d'uns nens, adolescents o joves fets de claror i de contradicció.

I deíem que no erem pas nosaltres, els Caps, qui havia de senyalar-los el camí. Sinó que només ells podien triar-se'l.

Més endavant hem parlat, però, de que els feíem una proposta: "us heu de moure i, mireu, aquestes eines us ajudaran a trobar el vostre camí".

Aquestes eines, aquesta proposta de valors, no la trobaran mai en les paraules dels Caps, sinó en els fets.

Si les trobessin només en les paraules, foren enganyats.

- El Cap aporta als nois i noies el seu ésser i el seu fer.
- El Cap, si pretén educar, no pot evadir-se d'haver preès unes opcions i d'anar caminant d'acord amb elles.
- Els nois i noies el miren, i veuen això abans que cap altra cosa.
- Hi ha aspectes tècnics del fer de Cap: la psicologia i la pedagogia en parlen.
- Però el còm fer de Cap no us ha de fer oblidar mai el què és fer de Cap.
- L'essencial és el vostre ésser amb els altres, el vostre fer per als altres... el vostre compromís amb ells.

I ara, si ho voleu, podem parlar de la tècnica de fer de Cap.

3. Ajudar el grup a organitzar-se.

Fa uns anys, la pedagogia era molt dirigista: tot estava establert i amb un bon receptari a l'abast hom podia sortir-se'n dels problemes.

Però la crítica de psicologia dels grups, de la psicociologia, va fer aparèixer els termes de no-directivitat, d'autogestió, etc... I noves formes d'entendre l'educació varen envair la pràctica.

Algunes d'aquestes formes varen ésser enteses de forma excessivament radical i, per a Caps o mestres massa optimistes, vingué el temps de fondre's, de no ésser presents en el grup, de no exigir res "per a no destorbar el creixement espontani dels nens", com si en la nostra societat pogués concebre's un creixement espontani...!

Ha arribat el moment de construir una nova síntesi que reculli allò que tenia de bó la pedagogia d'abans i que hi incorpori el que pot aportar-hi el corrent alliberador.

Ha arribat el moment de construir una nova síntesi que reculli allò que tenia de bó la pedagogia d'abans i que hi incorpori el que pot aportar-hi el corrent alliberador.

Intentarem de fer-ho en un quadre:

<u>Abans</u>	<u>Ara</u>	<u>Demà</u>
Els reglaments i els carnets de proves eren estrictes	Reglaments? Carnets de proves? Què és això?	
Gairebé tot era establert i instituït	No hi ha res establert ni instituït.	Caldrà establir i instituir uns mínims a partir dels quals cada grup pugui progressar.
Hi havia poc per a inventar de nou.	Tot pot ésser inventat de cap i de nou.	Haurem d'inventar solucions per als nous problemes que se'ns plantejgin, però ho farem sobre la base dels mínims que que haguem establert. I les noves solucions les incorporarem al conjunt de les noves bases.
Els grups tenien una història i unes tradicions "sagrades".	Història?. Tradicions?.	Haurem de fer de la nostra història com a grup quelcom de viu, quelcom que haurem d'analitzar críticament per a de-passar-ho.
Els Caps manaven, tenien un poder sobre els nois, exercien una autoritat moral.	Manen els nois. L'autoritat es fón. El poder s'utilitza per a donar cops d'estat en situacions d'emergència.	Haurem de recuperar el fet de l'autoritat: l'autoritat del Cap sobre els nois i l'autoritat dels nois sobre el Cap.
Els Caps decidien o donaven a elegir als nois entre unes possibilitats fixades.	Cadascú campa com pot. Rarament ningú decideix res amb consciència de decidir responsablement.	Haurem d'establir una autogestió basada en el regü coneixement mutu i recíproc d'una autoritat als altres.

Aquesta serà la base d'una exigència dels uns envers els altres i dels altres envers als uns.

Els nois callaven bastant i obeïen molt. Els nois ni callen ni obeeixen,

Haurem de demanar als nois i noies que prenguin la paraula amb responsabilitat.

I que es sotmetin a les decisions de la col·lectivitat.

Si haguéssim de resumir aquest quadre en poques afirmacions, elegiríem les següents:

- 1ª. No és bó que els Caps ho facin i ho decideixin tot, encara que ho facin pensant en el que convé als nens.

Aquesta via destorba el creixement.

- 2ª. Tampoc és bó que els Caps es facin la il·lusió que els nens tots sols s'organitzaran i tiraran endavant el que sigui.

El grup només podrà assolir la solidaritat, la cooperació i la democràcia si és capaç de superar les seves pròpies contradiccions i conflictes.

I en això pot ésser ajudat pels Caps.

- 3ª. El veritable problema rau en trobar la forma com els Caps poden ésser presents en el grup aconseguint dues condicions:

- . no fer allò que els nens o nois poden fer-se tots sols.
- . fent allò que convé per a que el grup progressi en la seva autonomia.

És un problema que només admet una solució dialèctica, un confrontament entre persones.

El diàleg -d'idees i de sentiments- entre els nois/noies i entre aquests i els Caps.

El reconeixement per part de cadascú que l'altre és: que és una persona, que té un valor, que sap -almenys en part- el que es fa, que té una intuïció del que vol.

D'això és del que parlavem quan déiem que cal reconèixer l'autoritat dels uns envers els altres i dels altres envers els uns.

Això és el que defensem quan, a la proposta de valors, parlem d'estimar l'altre, confiar en ell, ésser-li solidari...

Hem de fer-ho amb tota la nostra energia. I ja veurem com ells ho fan.

Per a ajudar a comprendre una mica millor tot això, us proposem que analitzeu amb detall aquest altre quadre en el que s'hi posen situacions concretes que solen produir-se quan els Caps controlen massa la situació del grup; quan en són excessivament absents i quan cerquen un equilibri amb els nois:

Cap "controlador" excessivament autoritari.

Cap "absent" del grup, excessivament passiu, sense cap iniciativa.

Cap humanament present en el grup preocupat per a que els nois siguin protagonistes.

En el terreny del treball (de les accions, operacions o empreses)

L'empresa és l'obra personal del Cap: els nois n'han estat executors.

L'empresa és una barreja d'iniciatives poc coordinades: els nois han anat fent...

L'empresa és el producte que el grup podia donar de dí: els nois han aportat a la mesura de les seves forces.

Poca creativitat

Superficialitat.

Originalitat.

Treball "forçat", suportat per la recompensa del Cap que diu: "què bé"!

Irregularitat, es treballa a empentes i rodolons. Es perd molt de temps en discussions.

Treball esforçat, participació més continuada.

Clima de submissió dels nois al destí. Bromes i riònies envers el Cap.

Clima de gresca. Freqüència d'agressions (verbal) entre els nois.

Clima de concentració. Només sorgeixen dificultats de coordinació.

En el terreny de les relacions entre els nois i entre aquests i els Caps

Poca comunicació entre els nois. Es comuniquen preferentment amb el Cap.

Poca comunicació en el conjunt del grup. Formació de subgrups fortament tancats.

Acceptable comunicació en el conjunt del grup. Pot haver-hi sub-grups, però no s'exclouen els uns als altres.

Competivitat

Malfiança, desconexió.

Confiança, cooperació.

Crítiques a l'esquena dels Caps.

Crítiques a la cara, però amb una certa mala...

Crítica oberta i confiada si hi ha hagut problemes.

Insatisfacció perquè han de dependre del Cap. No saben explicar-ho massa bé.

Insatisfacció perquè no saben quines referències trobar en els Caps.

Menys insatisfacció. I si n'hi ha, solen expressar-la netament per a resoldre-la.

Agressivitat a les reunions: necessitat de desfogar-se.

Enervament, crispació, baralles, distàncies entre uns i altres.

Més relaxament, predisposició al diàleg i a l'entesa.

Cert fals orgull: "som un grup virguer"

Certa insatisfacció de pertanyer al grup: no saben com explicar què són, ni què fan.

Satisfacció tranquil·la tendència a la humilitat, a la contemplació dels altres. Poden explicar quí són i què fan.

- El Cap ha d'aportar al grup la seva presència personal d'una manera mesurada:
 - no ha d'imposar-se al grup, ha d'esser-hi.
 - ha d'ajudar al grup a formular-se unes bases concretes a partir de les quals pugui ésser protagonista de la seva història i evolucionar.
 - ha de posar-se davant dels nois i noies de tal forma que, en reconèixer-los com a persones, ells se'n sentin de persones i el reconeguin a ell.

- sobre la base d'aquest reconeixement mutu, ha d'esforçar-se per a dialogar, per a comprendre i fer-se entendre.
- perquè, d'aquesta manera, els nois dialogaran, voldran fer-se entendre o s'esforçaran per a comprendre.

4. Obrir camps d'activitats.

No estem descobrint res de nou quan ens diem que els nois i noies són influenciats avui dia per una allau de pressions que tendeixen a fer-los consumidors passius de la "cultura" capitalista.

La nostra opció és la d'ajudar-los a esdevenir uns utilitzadors crítics, intencionals i, a la llarga, uns transformadors.

En aquest sentit, pensem que és necessari que proposem als nois possibles activitats que, afegides a les que ells aporten de per sí, facin de la vida de la Unitat, un lloc de creixement, personal i col·lectiu, cap a l'autonomia.

En un llibre hi hem trobat un inventari força complet d'activitats per a grups:

4.1. Activitats de predomini físic:

- Grans jocs, "raids", caminades, curses d'obstacles...
- Jocs a l'aire lliure: petanca, jocs amb pilotes, equilibris, salts,...
- Esports d'interior; ping-pong, bitlles, dards, ...
- Esports d'equip o individuals ben jugats, amb regles estrictes i arbitratge. D'entre tots, recomanariem el volley-ball (és un joc que no és de nois ni de noies), el judo.
- Expedicions de descoberta de la natura amb una organització acurada. Participació en campanyes de salvaguarda del patrimoni natural ...
- Alpinisme i espeleologia presos seriosament, amb objectius precisos i l'entrenament i la preparació convenient.
- Activitats a l'aigua: natació, salvament, embarcacions, pesca submarina, exploració de fons mar ins de la costa.

4.2. Activitats de predomini tècnic.

- Fabricació de material necessari per a qualsevol de les activitats que s'han citat en l'apartat anterior.
- Acampada: muntatge i conservació de les tendes i de les eines; construcció de les instal·lacions necessàries: Pionerisme en general.
- Topografia i cartografia, coneixement dels mapes, codes, corbes de nivell, orientació, etc....

Meteorologia, observació de les estrelles, observació d'aspectes específics de la natura.

- Treballs manuals progressivament complicats: cosir, teixir, estampar, esmaltar, forja, cistelleria, vímet, fusteria, mobiliari.
- Activitats de caire més científic: motors, vehicles, electricitat, ràdio, reparacions d'aparells, ...
- treball artístic: pintura, escultura, tapís.

- Fotografia: presa d'imatges, càmera fotogràfica, revelat, ampliació. Especialització: foto submarina, insolacions, superposicions, ...
- Cinema: curtmetratges, sonorització, muntatge, projecció.
- Utilització i coneixement dels aparells "audiovisuals": càmeres, projectors, cassettes, connexions, amplificacions, "sound-mixers", etc. ...

4.3. Activitats de predomini cultural o artístic.

- Representacions que incorporin progressivament les tècniques d'expressió: expressió corporal, paraula, escenari, improvisació, relaxació, il·luminació, ombres xineses, sonorització, ...
- organització de vetllades progressivament més ambicioses, més espectaculars.
- Dansa: simple ritme, dans-joc, folklore, dansa jazz.
- Visita de museus, monuments, llocs històrics: fer-ne reportatge.
- Redacció i impressió de publicacions del grup: reportatges, memòries, informes "cintífics", aportacions a les publicacions del Moviment.
- Jocs de Taula: escacs i altres jocs d'estratègia lògica.
- Lectura: biblioteca del grup, fòrum sobre llibres. Hemeroteca.
- Música: discoteca o "cassetteca" del grup, fòrum sobre músics. Crear.
- Televisió: fòrum sobre sèries, anàlisi crític del contingut de certs programes o telefilms.
- Xerrades i discussions ben estructurades sobre temes d'actualitat nacional o mundial. Exposicions sobre problemes concrets.
- Discussions lliures o dirigides i preparades sobre qüestions que preocupen als nois i noies: sexualitat, llibertat, professió, política, ...
- Enquestes de descoberta de problemes concrets o del medi ambient on viuen.

Aquesta llista no té altra finalitat que la de proporcionar algunes idees bàsiques sobre les que cadascú pugui concretar les seves iniciatives.

Aquesta fitxa està basada en els llibres:

"L'escoltisme, ruta de llibertat". M.D. Forestier. Ed. Gustavo Gili. Barcelona.

"Pedagogies progressistes" i "Où vont les pédagogies non-directives". Georges Snyders. Ed. P.U.F. París.

"Los grupos de jóvenes". Edouard Limbos. Ediciones Mensajero. Bilbao.

"El animador i el grupo de jóvenes" Edouard Limbos. Ed. Oriens. Madrid.